

פתרון הבחינה בעברית: הבנה, הבעה ולשון - שאלון ב'
יחידת לימוד אחת - קיץ 2011
שאלון: 011108 , 211
מוגש על-ידי: ישראלה דויד, רחל נעים
מורות ללשון ברשת בתי הספר של יואל גבע

פרק ראשון - הבנה והבעה

חלק א': הבנה

שאלה מספר 1

גילויי השינוי		תחום השינוי
בלשון	בחברה	
(1) בישראל משתמשים באנגלית בכל תחומי החיים: בכנסים, במוזיקה (בשירה ובהפקה) בשילוב ביטויים ובשיח היומיומי.	התרבות האמריקנית זוכה ליוקרה מיוחדת בחברה הישראלית.	תרבות זרה
(3) האלימות משפיעה על דרך ההתבטאות. היא מתגלה בלשון הסלנג, בשימוש בביטויים שחודרים גם אל השפה הלא נמוכה.	(2) החברה הישראלית היא חברה אלימה. האלימות מתגלה בפיגועי טרור, בתאונות דרכים, ברציחות ועוד.	אלימות
(5) אוצר המילים העשיר של העברית שהתבסס על המקורות פחת באופן משמעותי, והשינוי ניכר בכתיבתם ובדיבורם של הצעירים.	מאז קום המדינה החברה הישראלית עוברת תהליכים של התרחקות מהדת ומהמסורת.	(4) חילון
(6) המשתמשים בלשון היום אינם מבחינים הבחנה חדה בין סוגיה השונים של הלשון, בין לשון כתובה (לשון הספרות) ללשון דבורה (לשון הדיבור).	תפיסת התרבות בחברה הישראלית מיטשטשת.	תפיסת תרבות
(7) הדוברים אינם טורחים לגוון את הלשון ולהשתמש בחלופות הולמות.	בחברה הישראלית רווחת כיום שטחיות ואי-נכונות לקבל אחריות.	רשלנות

שאלה מספר 2

הטענה המרכזית של כותב במאמר היא: ב' - תהליכים חברתיים החלים כיום בחברה הישראלית פוגעים בטבעה העברית.

שאלה מספר 3

סעיף א'

הכותבת טוענת, כי תהליכים חברתיים החלים כיום בחברה הישראלית פוגעים בטבעה של העברית. אחד מהשינויים החברתיים שפוגעים בטבעה של השפה העברית הוא האלימות. החברה הישראלית כיום היא חברה אלימה. האלימות מתגלה בלשון הסלנג בשימוש בביטויים כמו מרביץ (ארוחה), שובר (קופות) ועוד. ביטויים אלה חודרים גם אל השפה הלא נמוכה וניתן למצוא אותם על דפי העיתון. הערה: כל אחד מהשינויים החברתיים יכול לשמש כנימוק.

סעיף ב'

הכותבת מסתייגת מן הטענה: "מאז ומתמיד היו לעברית מגעים עם לשונות אחרות, והיא הושפעה מהן" (שורה 4).

סעיף ג'

הכותבת כוללת במאמרה גם טענות שאינן עולות בקנה אחד עם טענתה המרכזית על מנת לחזק את טענתה וליצור אמינות.

שאלה מספר 4

סעיף א'

המגמה החברתית של:

(1) אלימות

(2) תרבות זרה

סעיף ב'

(1) ההרכב נותן בראש, המתופף מפגיו.

(2) ויתרה על פינוקי הסלב, בהפקה הציעו לה סטייליסט ומאפר.

שאלה מספר 5

כשם שהביטוי "פני הדור כפני הכלב" מתאר דור ירוד מבחינה מוסרית, כך שם המאמר "פני הלשון כפני הדור" מתאר את הדור הירוד מבחינה לשונית.

שאלה מספר 6

העברית הרצויה, לדעת הכותבת, היא:

- להשתמש פחות בלועזית.
- להקפיד על הימנעות מסלנג בעיתונים.
- להבחין בין לשון הספרות לבין הלשון המדוברת.
- לגוון את הלשון ולהשתמש בחלופות הולמות.

פרק שני- תחביר

בפרק זה על הנבחן לענות על ארבע שאלות: על שאלה 9 (חובה), ועל שלוש מהשאלות 10-14

שאלה מספר 9

סעיף א'+ב'

משנות השישים ואילך נחשפו הילדים בבית הספר הלא דתיים רק לחלק מסיפורי המקרא. **מושא** **משפט פשוט**

השינון פחת והלך, **א** **ב** ולימודי הגמרא הוסרו מבתי ספר האלה.

כתוצאה מכך הצטמצם הידע של אוצר המילים **לוואי** **משפט פשוט** מן המקורות.

סעיף ג'

מכיוון שמשנות השישים ואילך נחשפו הילדים בבתי הספר הלא-דתיים רק לחלק מסיפורי המקרא, ומכיוון שהשינון הלך ופחת ולימודי הגמרא הוסרו מבתי הספר האלה, הצטמצם הידע של אוצר המילים מן המקורות.

שאלה מספר 10

סעיף א'

(1) ויתור, הסתייגות.

(2) מחיי הלשון העברית מרדו במסורת היהודית, למרות זאת היה לעברית של המקורות משקל רב בחייהם.

סעיף ב'

הקשר הלוגי בין משפט I ובין משפטים II, III – הכללה ופירוט.

שאלה מספר 11

סעיף א'

(1)

I. במקרא ולא בגמרא- מושא (כולל)

II. בכתובתם ובדיבורם- מושא (כולל)

(2) מחיי השפה העברית לא בחרו בגמרא, אלא במקרא כדגם לעברית המתחדשת.

סעיף ב'

כל השינויים החברתיים האלה: תרבות זרה, אלימות, חילון, תפיסת תרבות ורשלנות מעמידים את העברית בצורתה היום.

שאלה מספר 12

סעיף א'

תפקידה התחבירי של המילה "היא" במשפט III הוא נושא, ואילו במשפטים: I ו-II תפקידה התחבירי הוא אוגד.

פסוקית נושא

סעיף ב' + ג'

I. התוצאה היא ש משתמשי הלשון אינם מבחינים בין לשון כתובה ללשון דבורה.

פסוקית לוואי

II. ההוכחה לשינויים ש עוברת הלשון היא עיבודים מחודשים לספרים.

שאלה מספר 13

סעיף א'

- I. לימודי הגמרא לא נלמדו בכל בתי הספר בשנות השבעים של המאה העשרים.
- II. לתלמידים שלמדו בבתי הספר בראשית שנותיה של המדינה יש אוצר מילים עשיר יותר משיש לנו.
- III. חדירת האלימות לשפה היא בעיה קשה שיש לטפל בה.
- IV. אני שולל את הטענה שצריך ללמד פסוקים בעל פה.

סעיף ב'

נימוקים:

- משפט I- מילת השלילה לעבר ולעתיד = "לא", ואילו להווה "אין".
- משפט II- ה' הזיקה תצטרף רק לפני פועל בזמן הווה.
- משפט III- הפועל "לטפל" מחייב את מילת היחס ב...
- משפט IV- אחרי מילת היחס את תבוא ה' הידיעה.

שאלה מספר 14

סעיף א'

מאז שנות השבעים החלה חודרת לישראל השפעה של האנגלית האמריקנית בשל מעמד היוקרה של ארצות-הברית.

סעיף ב'

ההשפעה של האנגלית האמריקנית החלה חודרת לישראל מאז שנות השבעים בשל מעמד היוקרה של ארצות הברית.

סעיף ג'

- I. לארצות הברית יש מעמד של יוקרה.
- II. מאז שנות השבעים החלה חודרת לישראל השפעה של האנגלית האמריקנית.

פרק שלישי- מערכת הצורות

בפרק זה על הנבחן לענות על שלוש שאלות: על שאלה 15 (חובה), ועל שתיים מהשאלות 16-19

שאלה מספר 15

סעיף א'

- (1) משתלטות, אתמקד- התפעל
- (2) היבט- הפעיל
שימוש, שינוי- פיעל
נגיעה- קל
- (3) להראות- ראי/ה, הפעיל

סעיף ב'

להסיט, חשים, הבנה

הפועל

שאלה מספר 16

סעיף א'

- (1) נהנית- נפעל
תלוי- קל
- (2) הגזרה המשותפת לשתי המילים היא : נל/ה
- (3) רצוי

סעיף ב'

- (1) החלה- השורש : ח.ל.ל, הבניין : הפעיל
להצר- שורש : צ.ר.ר, הבניין : הפעיל
- (2) המאפיין הוא דגש חזק משלים בעי הפועל ל לציון הכפלה.

שאלה מספר 17

סעיף א'

סעיפים (1) ו- (2) :

שלוש אותיות שורש	ארבע אותיות שורש
הסלים- הפעיל	תקשר- פיעל
מקם- פיעל	הטשטש- התפעל
	מחזר- פיעל

(3)

שורש ראשוני <<< שם עצם מתווד <<< שורש תנייני (משני) <<< פועל חדש

ק-ש-ר תקשרת ת-ק-ש-ר תקשר

סעיף ב'

- (1) משיב
- (2) הפיכה- שורש : נ-כ-ר, בניין : הפעיל. ה' תחילית בחיריק ע"ד השלמים (הפיכה)
נראה- שורש : ר-א-ה. בגזרת נל/ה הווה יחיד מסתיים ב- אָה (נראָה)

השם

שאלה מספר 18

סעיף א' + ב'

משמעות	שורש	
תכונה	יחד	מִיַּחַד
שם פעולה	תרגם	תַּרְגֵּם
בעל מקצוע	זמר	זָמַר
שם פעולה	הגיה	הִגִּיחַ
שם פעולה	בטא	הִתְבַּטְּאוּ

סעיף ג'

דרך התצורה של המילה התבטאות היא שורש ומשקל, ואילו דרך התצורה של המילה אלימות היא בסיס + צורן סופי.

סעיף ד'

במילה מְחַיֵּי המ' היא חלק מן המשקל

שאלה מספר 19

סעיף א'

שורש ומשקל	בסיס + צורן סופי
סמליל	דבקית
מצחק	ידוען
תקריש	

סעיף ב'

רפתן, משפטן

סעיף ג'

(1) בסיס + צורן סופי

(2) השיקול שהנחה את הוועדה הוא כאשר רוצים ליצור משמעות של בעל מקצוע, מוסיפים צורן

Xאי לבסיס (=רשתון)